

А. Ю. Мартинов

# Паризькі мирні договори 1947

**ПАРИЗЬКІ МИРНІ ДОГОВОРИ 1947** — договірно-правові акти з європейськими країнами-союзниками нацистської Німеччини. Тексти мирних договорів із Болгарією, Італією, Румунією, Угорщиною, Фінляндією, підготовлені на *Паризькій мирній конференції 1946*, підписали 10 лютого 1947 представники всіх країн, представлених на конференції, серед них — делегація УРСР. Після завершення процедури ратифікації всіма суб'єктами зазначених договорів вони набули чинності 15 вересня 1947. У преамбулі кожного згадано про участь певної країни у війні на боці фашистських держав і оголошено припинення стану війни. Об'єднані Нації брали на себе зобов'язання підтримати ці країни у процесі вступу до ООН. Політичні статті мирних договорів зобов'язували Болгарію, Італію, Румунію, Угорщину, Фінляндію забезпечити для всіх громадян рівні права на основі свободи слова, друку, публічних зборів, віросповідання, політичних переконань. Передбачено затримання та видача воєнних злочинців для проведення суду над ними. Військові статті мирних договорів надавали право мати збройні сили, достатні для оборони. СРСР надано право тримати війська на території Угорщини та Румунії з метою підтримання комунікації з радянськими окупаційними військами в Австрії. Репараційні зобов'язання передбачали часткове відшкодування збитків, завданих агресією: Італія мала сплачувати репарації Югославії, Греції, Албанії, Ефіопії, СРСР; Румунія — СРСР; Болгарія — Греції і Югославії; Угорщина — СРСР, Чехословаччині, Югославії; Фінляндія — СРСР. Із політичних міркувань СРСР відмовився від отримання репарацій від Угорщини, Румунії та Фінляндії. Істотне геополітичне та міжнародно-правове значення мали територіальні статті, на основі яких було переглянуто територіальне врегулювання в Європі, що склалося як за результатами Паризької мирної конференції 1919—1920, так і за наслідками гітлерівських «територіальних врегулювань» між Німеччиною та Чехословаччиною ([Мюнхенська угода 1938](#)) і між Угорщиною та Румунією ([Віденські арбітражі](#)). Підґрунтям територіальних змін стала спроба відновлення європейської системи міжнародних відносин, порушеної нацистським «новим порядком» у Європі 1939—45. Болгарія визнавала належність території Македонії Югославії та відмовлялася від претензій на грецьку Фракію. Натомість Болгарія отримала від Румунії Південну Добруджу. Кордони Італії в регіоні Савойя та в Альпах переглянули на користь Франції. Також Італія поступалася Далмацією на користь Югославії, м. Трієст тимчасово стало Вільною територією під управлінням ООН,

однак 1954, в умовах радянсько-югославського конфлікту та пошуку маршалом Й. Броз Тіто порозуміння із Заходом, воно відійшло до Італії. Також мирний договір 1947 з Італією передбачав визнання незалежності Албанії. Протягом року мало бути вирішено питання статусу колишніх італійських колоній — Лівії, Еритреї, Сомалі. Врешті, зазначені країни отримали незалежність. До Румунії відішла угорська частина Трансильванії, натомість Румунія передавала СРСР Бессарабію (на її території створено Молдавську РСР, до якої увійшла частина лівобережних районів колишньої [Молдавської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки](#)) та Північну Буковину (увійшла до складу УРСР). Після відновлення незалежності України 1991 Румунія поставила питання приналежності острова Зміїний, який за умовами мирного договору передано СРСР. Відповідно до норм правонаступництва Договір про дружбу і співробітництво між Україною та Румунією (1997) зафіксував територіальний статус-кво на основі П. м. д. 1947, за винятком поділу чорноморського шельфу. 3 лютого 2009 Гаазький міжнародний арбітраж виніс вердикт із питання поділу чорноморського морського шельфу між Україною та Румунією. Кордон було визнано на підставі демаркації морського кордону між СРСР та Румунією, встановленої договором 1947. Мирний договір 1947 з Фінляндією зафіксував повернення СРСР області Петсамо (Печенга), також СРСР отримав у оренду на 50 р. військово-морську базу Порккала-Удд. Але після смерті Й. Сталіна радянський керівник М. Хрущов 1955, посилаючись на радянсько-фінляндський договір про дружбу 1948, передав вказану базу Фінляндії. Істотних територіальних втрат зазнала Угорщина, що відмовилася від претензій на Закарпатську Україну, а також передала Румунії Трансильванію. Угорський кордон у районі Братислави переглянуто на користь Чехословаччини. Загалом на основі П. м. д. 1947 СРСР вдалося консолідувати свою зону впливу в Східній Європі.

## **Рекомендована література**

1. Киссинджер Г. Дипломатия / Пер. с англ. Москва, 1997;
2. Советская внешняя политика в годы «холодной войны»: Новое прочтение. Москва, 2000;
3. Нариси з історії дипломатії України. К., 2001;
4. Європа та її болісні минувшини. К., 2009.

## **Бібліографічний опис:**

Паризькі мирні договори 1947 / А. Ю. Мартинов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-883829>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).